

A collection of red blood splatters of various sizes and shapes, scattered across the upper left and middle-left portions of the slide.

HIV infekce/ AIDS – terapie a profylaxe

H. Rozsypal,

Klinika infekčních a tropických nemocí 1. LF UK a FNB, Praha

A collection of red blood splatters, including a large, prominent one in the lower right and several smaller ones, scattered across the bottom right portion of the slide.

Aktuality v cestovní a tropické medicíně, doškolovací kurz
Oddělení tropické medicíny, Praha, 7. 5. 2010

HIV infekce ve světě

Odhad výskytu dle WHO 2008

Global summary of the AIDS epidemic

December 2008

Number of people living with HIV in 2008

Total	33.4 million [31.1 million–35.8 million]
Adults	31.3 million [29.2 million–33.7 million]
Women	15.7 million [14.2 million–17.2 million]
Children under 15 years	2.1 million [1.2 million–2.9 million]

People newly infected with HIV in 2008

Total	2.7 million [2.4 million–3.0 million]
Adults	2.3 million [2.0 million–2.5 million]
Children under 15 years	430 000 [240 000–610 000]

AIDS-related deaths in 2008

Total	2.0 million [1.7 million–2.4 million]
Adults	1.7 million [1.4 million–2.1 million]
Children under 15 years	280 000 [150 000–410 000]

Výskyt HIV/AIDS v ČR (1)

PODÍL SEXUÁLNÍHO PŘENOSU HIV V ČESKÉ REPUBLICĚ

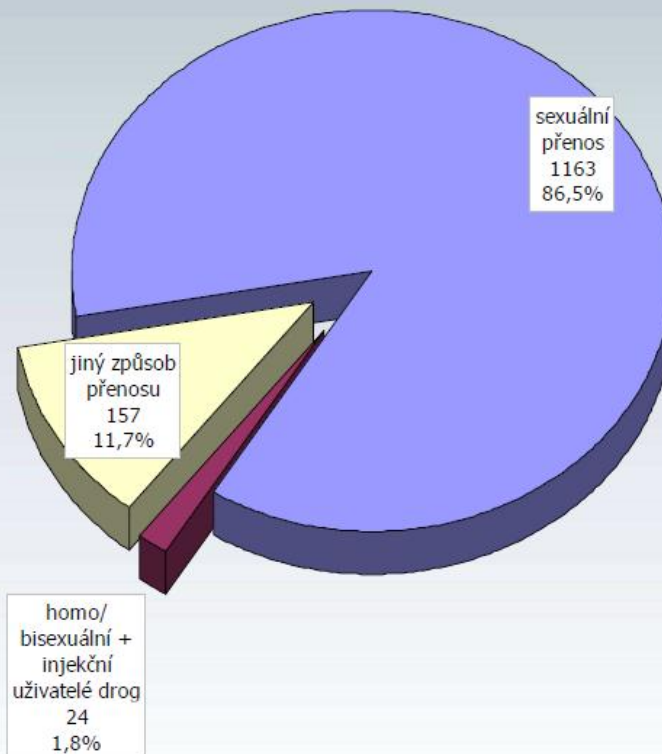
(jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem)

Kumulativní údaje ke dni

31.12.2009

HIV+ 1344

AIDS 292
(+ 156)

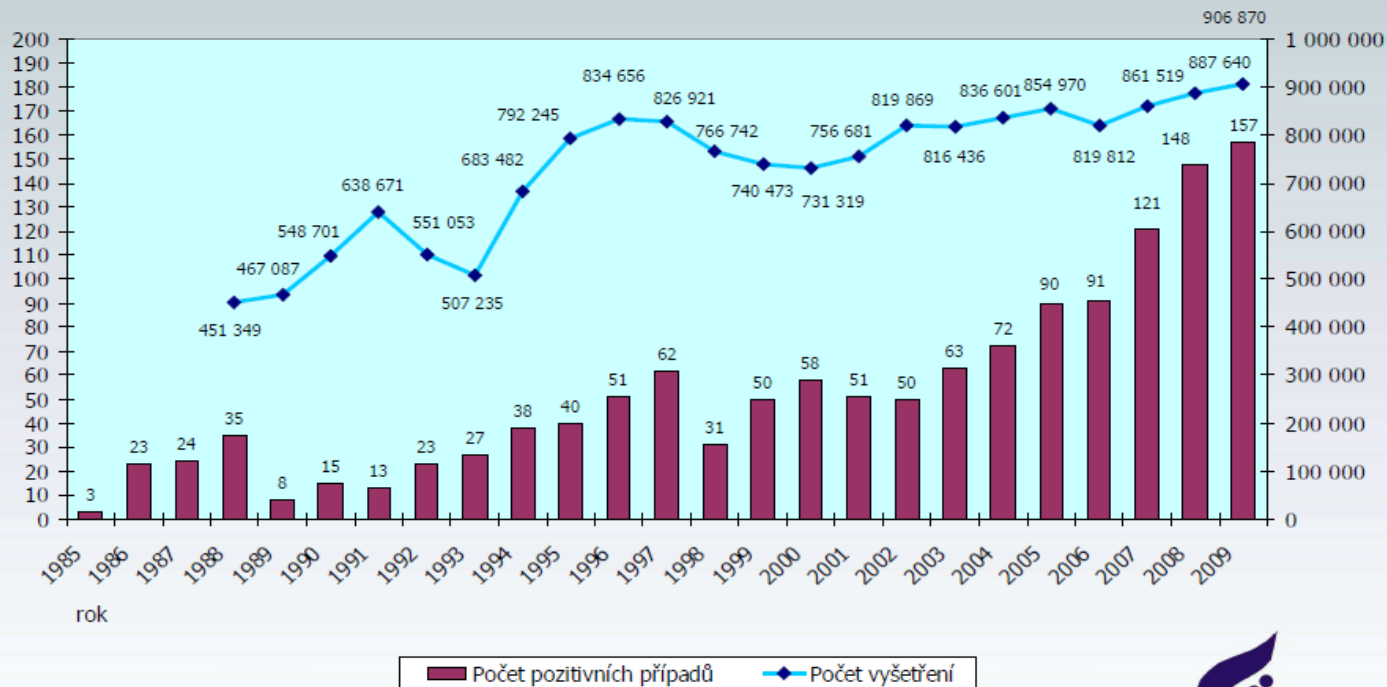
Výskyt HIV/AIDS v ČR (2)

POČET VYŠETŘENÍ A POČET HIV+ V ČESKÉ REPUBLICĚ v jednotlivých letech

(jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem)

Absolutní údaje ke dni

31.12.2009

Výskyt HIV/AIDS v ČR (3)

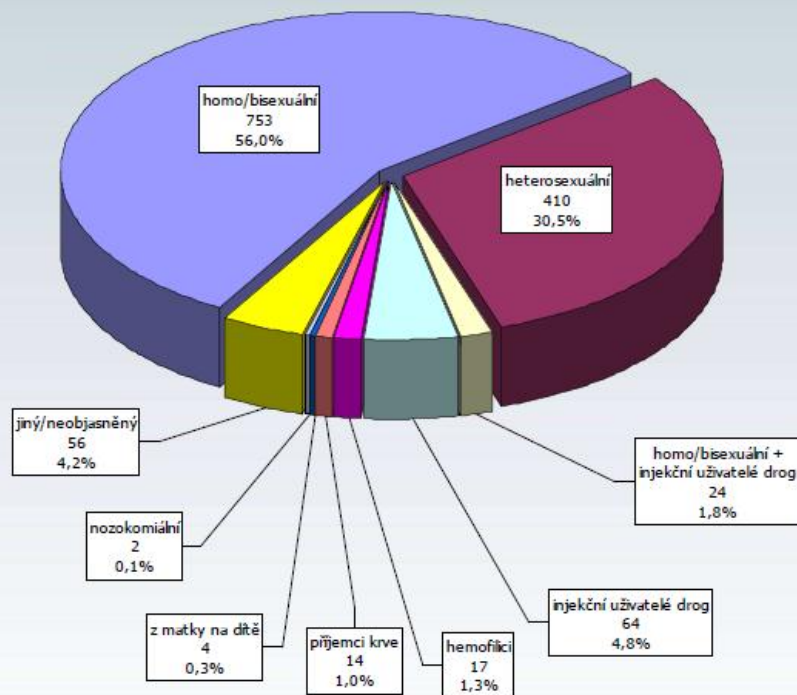
ROZDĚLENÍ HIV POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ V ČR

PODLE ZPŮSOBU PŘENOSU

(jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem)

Kumulativní údaje ke dni

31.12.2009

Léčba: cART

Arzenál

Léčba: cART

Indikace

- Symptomatická HIV infekce
- Asymptomatická HIV infekce
  - CD4+ <350/mm²
  - VL HIV RNA PCR >100 tis. kopií/ml
- Primární HIV infekce
- HIV infekce gravidní ženy
- Rizikový kontakt s tělními tekutinami (PEP)

Léčba: cART

Význam a limity

+

- Zlepšení individuální prognózy
- Prodloužení délky života
- Zlepšení kvality života

–

- Špatná absorpce
- Toxicita a nežádoucí účinky
- Lékové interakce
- Rezistence viru
- Špatná adherence

Léčba: cART

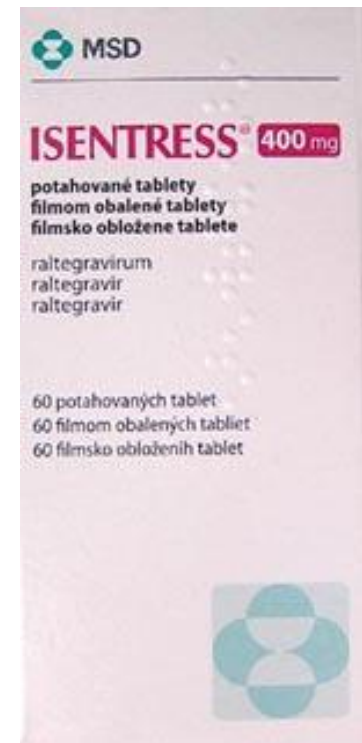
Dostupnost léčby

- Do konce 2009 nebyly vyslovené ekonomické limity (cena 3kombinace okolo 35 000 Kč/měsíc)
- 600 léčených (z 800 evidovaných):
- Nejvíce používané:
  - Viread (TDF) 1-0-0 tabl
  - Emtriva (FTC) 1-0-0 tabl
  - Combivir (ZDV+3TC) 1-0-1 tabl
  - Kaletra (LPV/r) 2-0-2 tabl
  - Stocrin (EFV) 0-0-1 tabl

Léčba: cART

Nové skupiny léků

- Antagonista CCR5: maraviroc (Celsentri)
- Inhibitor integrázy: raltegravir (Isentress)

Řešení nežádoucích účinků léčby (1)

- Akutní toxicita
(<6 týdnů po nasazení léčby)
- Chronická toxicita
(po měsících i letech)
- Vázané na
  - celou skupinu
  - jediný lék

Řešení nežádoucích účinků léčby (2)

- Dyslipidémie
- Lipodystrofie (centrální akumulace tuku + periferní a faciální lipoatrofie)

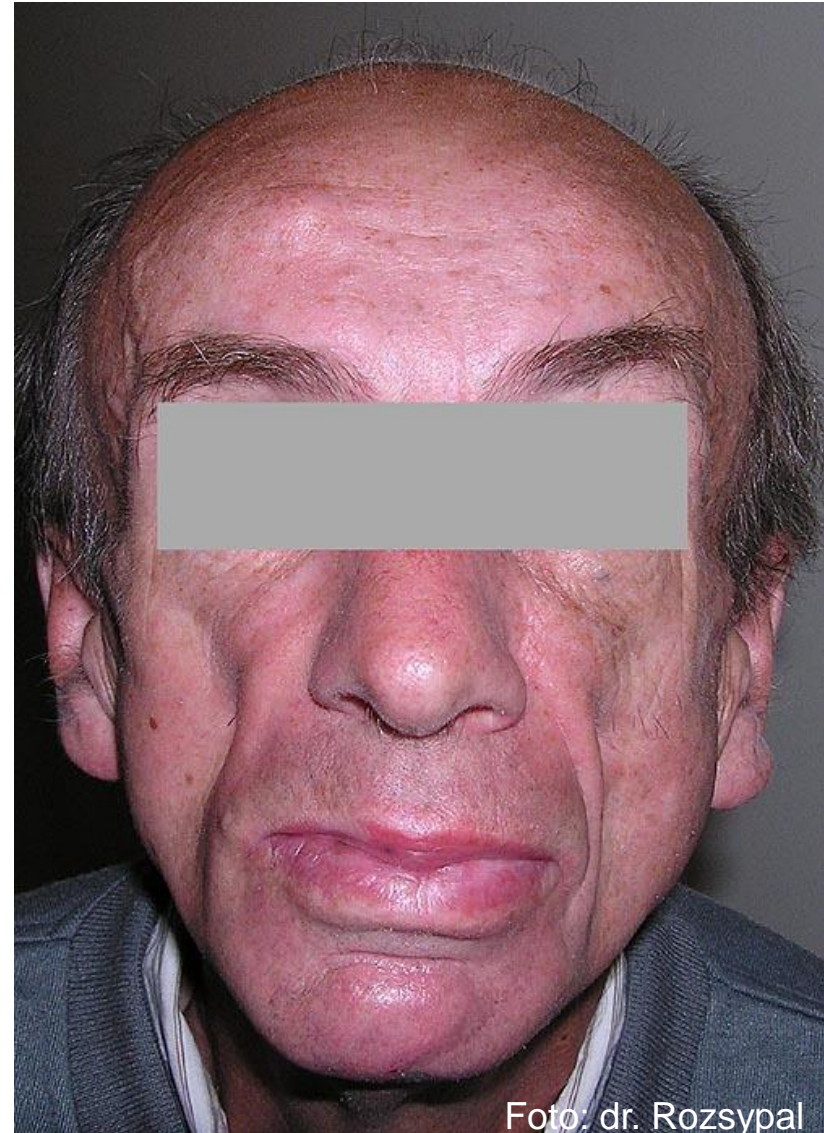

Foto: dr. Rozsypal

Profylaxe OI

Primární

- $CD4+ < 200/\mu l$:
  - COT, dapson, pentamidin aerosol
- $CD4+ < 200/\mu l$ + serol. toxo +:
  - COT, dapson + pyrimetamin + leucovorin
- $CD4+ < 100/\mu l$:
  - claritromycin, azitromycin, RFB
  - (val-GCV, GCV p.o.)
  - (FLU, [ITR])

Diagnostika a léčba komorbidit

Koinfekce

- Virové hepatitidy – IFN
- Syfilis – PNC

Foto: dr. Rozsypal

Vakcinace

- Vakcinace proti
  - hepatitidám
  - chřipce
  - pneumokoku
  - apod.

HIV infekce jako profesionální onemocnění

- Profesionální onemocnění – vznikají v příčinné souvislosti s výkonem povolání
- Zdravotničtí pracovníci jsou profesionálně vystaveni infekcím, které se šíří
  - vzduchem a kapénkami
  - (v omezené míře) fekálně-orální cestou
  - kontaktem s postiženou kůží (scabies)
  - **(kontaktem a poraněním) krví kontaminovanými předměty**

Naléhavost problému

- Ročně se poraní o krví kontaminovanou jehlu nebo jiný ostrý nástroj téměř každý 10. zdravotník
- V USA pracuje asi 8 mil. zdravotnických pracovníků a ročně dojde asi k 600 000 – 800 000 poranění
- Jak dokazují anonymní studie – asi jen polovina zranění je hlášena
- U nás 2003 výzkum v 11 fakultních nemocnicích (15 000 zdravotníků) – 75% se alespoň 1x poranilo, 53% jednorázovou jehlou*

* Charvátová P. *Sestra* 2005;6:35-37

Teoretická východiska (1)

Profesionální expozice krvi a tělním tekutinám ohrožuje nejvíce 3 patogeny přenášenými krví:

- HBV
- HCV
- HIV

Prevalence u nás relativně nízká – HBsAg 0,56% (současně HBeAg + 5-10% z nich), anti-HCV 0,2% (současně HCV RNA + 60-80% z nich), anti-HIV 0,01%

Vzácně: HDV, CMV, *Treponema pallidum* (HAV)

Teoretická východiska (2)

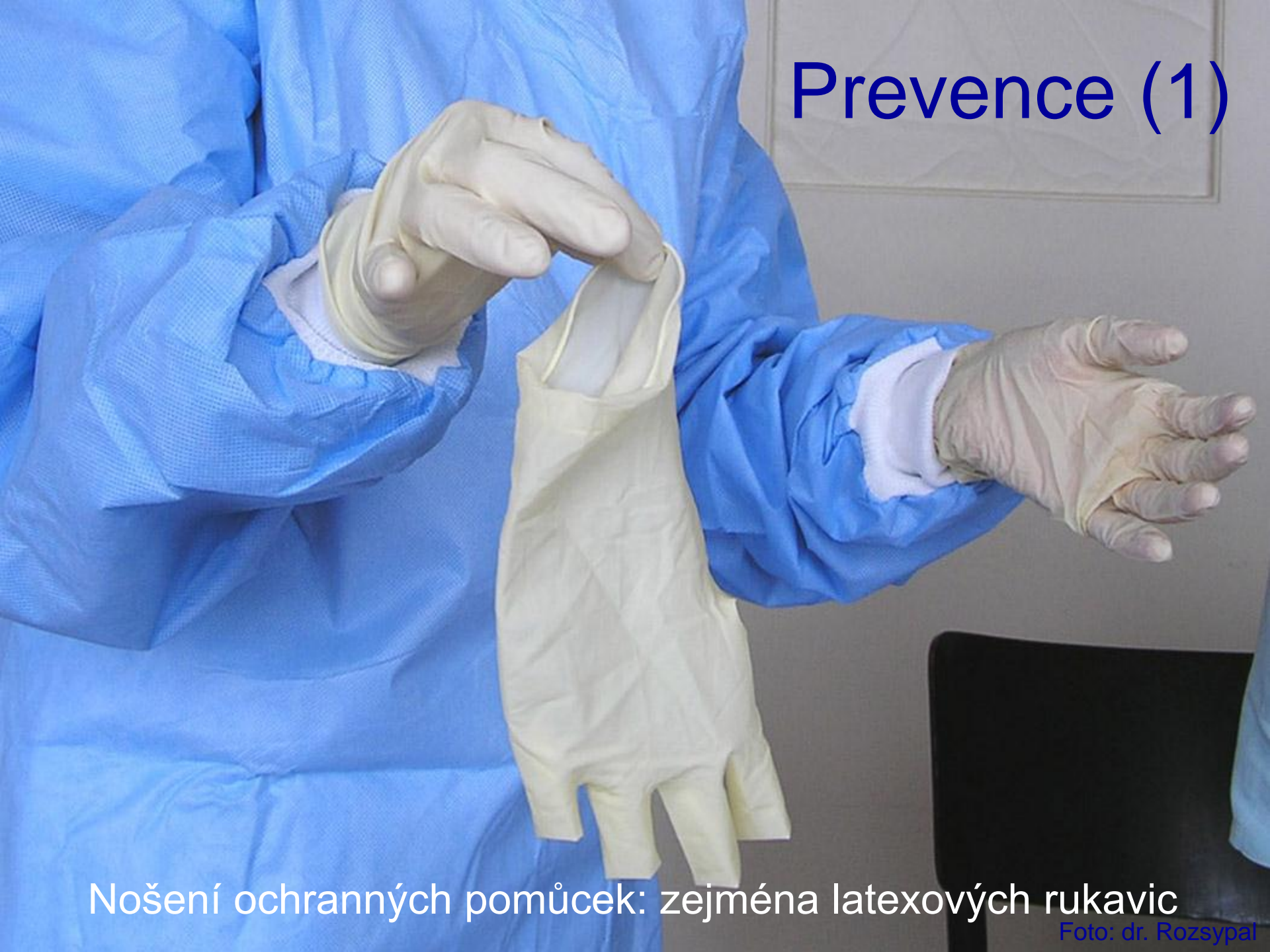
- Riziko přenosu perkutánním poraněním činí:

– HBV	6-30 %
– HCV	1,8%
– HIV	0,3%*

* USA: 55 případů profesionální nákazy do 1999

Riziko významně ovlivňuje množství krve a virová nálož u zdrojového pacienta.

Prevence (1)

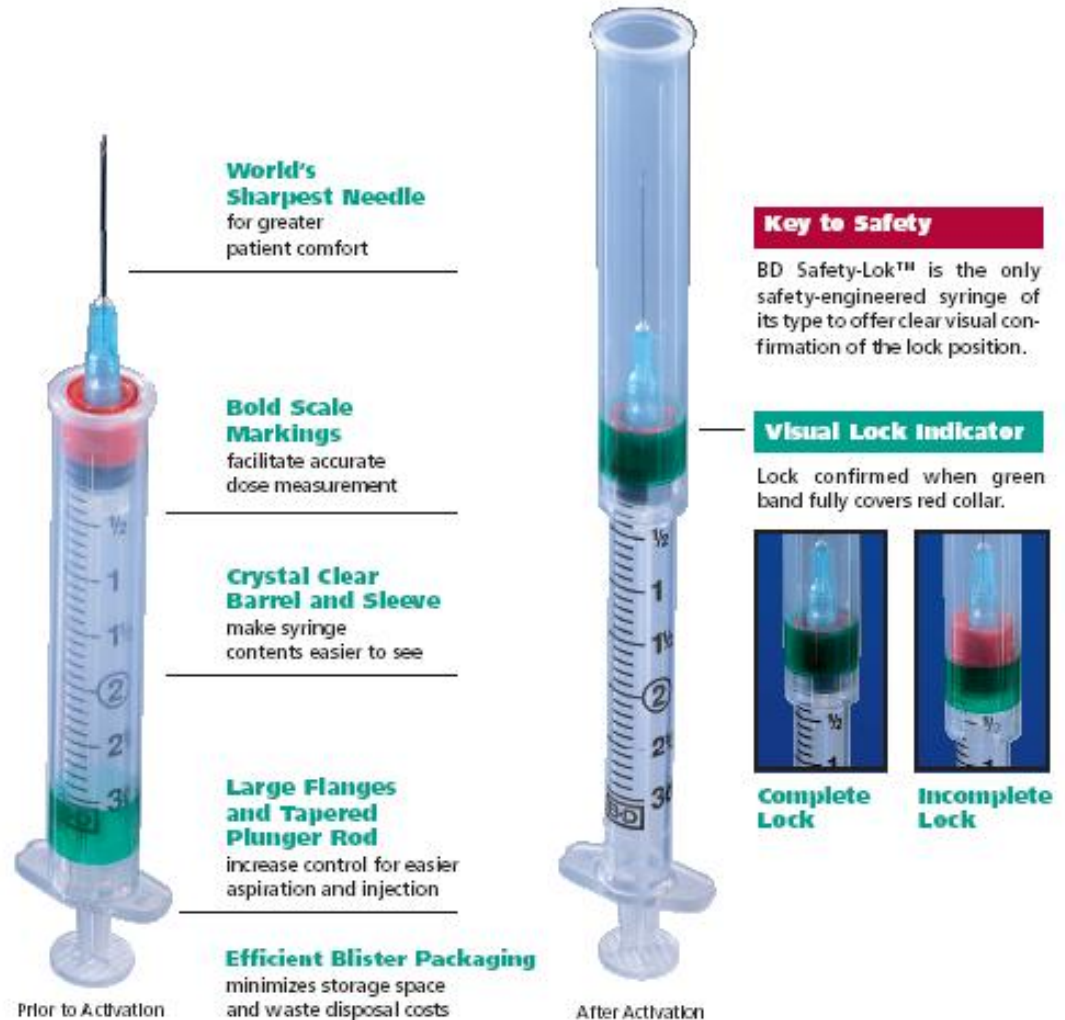

Nošení ochranných pomůcek: zejména latexových rukavic

Foto: dr. Rozsypal

Prevence (2)

- Používání bezpečnostních jehel, u nichž se po vytažení zanoří hrot jehly do stříkačky

Prevence (3)

BD Eclipse™ Needle. Safety within your reach.

PRIOR TO ACTIVATION

AFTER ACTIVATION

Use BD SafetyGlide™ Syringes for all your insulin, TB and allergy needs.

BD SafetyGlide™ Needle: where safety meets performance

PRIOR TO ACTIVATION

AFTER ACTIVATION

Use BD SafetyGlide™ Syringes for all your insulin, TB and allergy needs.

- Používání bezpečnostních jehel – s krytem jehly

Prevence (4)

- Bezpečně manipulovat s nástroji
  - nenasazovat ochranný kryt na použitou jehlu
- Očkování zdravotníků proti virové hepatitidě B

Opatření po poranění

- Dekontaminace
  - Omytí kůže vodou a mýdlem
  - Vypláchnutí oka fyziologickým roztokem, úst a nosu vodou
  - Dezinfekce rány
- Zhodnocení závažnosti expozice, dokumentace
- Postexpoziční profylaxe (je-li indikovaná a po odběru)
  - Pasivní a aktivní imunizace proti VHB
  - Chemoprofylaxe HIV
- Dispenzarizace

Zhodnocení indikace PEP VHB (1)

Pro zhodnocení indikace se bere v úvahu:

- HBsAg status zdrojové osoby
  - Preexpoziční vakcinace proti VHB
  - Zdroj HBsAg+
  - Poraněný anti-HBs <10 IU/l
- revakcinace do 24 hod. (nejdéle do 7 dní)

Zhodnocení indikace PEP VHB (2)

Indikace podání hyperimunního Ig:

- nebyl očkován
- nemá dokončenou vakcinaci
- neschopnost tvořit anti-HBs (známý „non-responder“)

Zhodnocení indikace PEP VHB (3)

Neprofesionální expozice

→ vakcinace (pokračování vakcinace při neúplné vakcinaci) do 24 hod. (nejdéle do 7 dní), laboratorní parametry k časnému odhalení infekce (JT a markery VHB, HCV a HIV)

Vakcínu poskytuje KHES, Ig zdravotníkovi hradí zaměstnávající organizace

Kontrolní vyšetření (VHB)

- za měsíc:
blr, ALT, HBsAg, anti-HBc, anti-HCV (anti-HIV, IgM anti-HAV)
+ aplikace 2. dávky vakcíny proti VHB
- za 3 měsíce:
blr, ALT, HBsAg, anti-HBc, anti-HCV, anti-HIV
- za 6 měsíců:
aplikace 3. dávky vakcíny proti VHB
- za 7,5 měsíce: odběry stejné
- za 12 měsíců:
blr, ALT, HBsAg, anti-HCV, anti-HIV

Zhodnocení indikace PEP HIV (1)

Pro zhodnocení indikace se bere v úvahu:

- Možnost HIV infekce zdroje

– u známé HIV+ osoby: CD4+, VL HIV

(vysoká nálož = vysoké riziko přenosu), AR terapie

– u neznámého je vhodné vyšetřit anti-HIV (rychltesty)

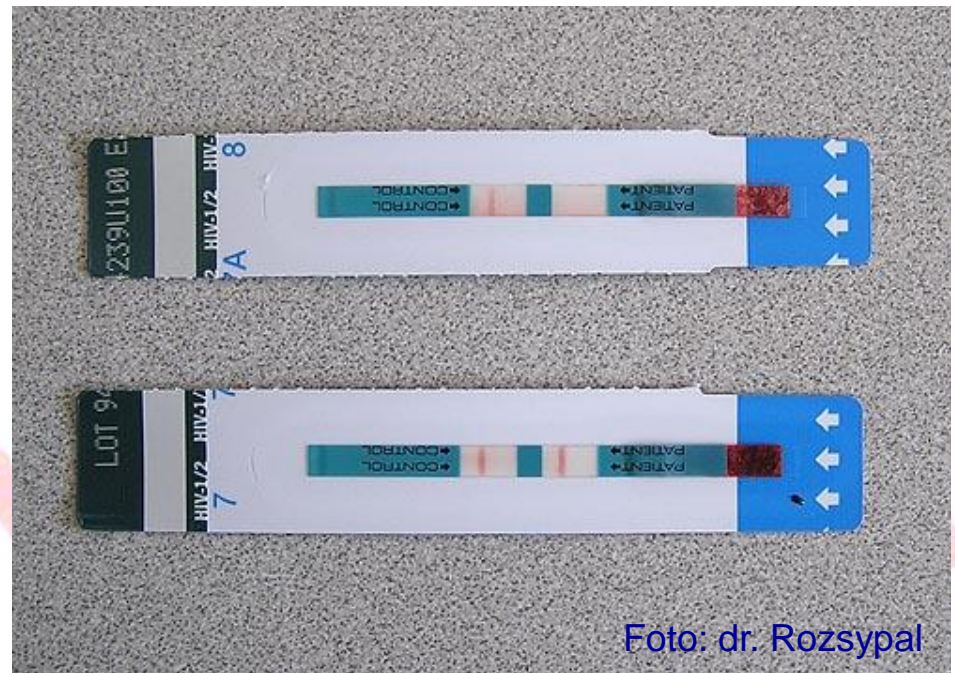

Foto: dr. Rozsypal

Zhodnocení indikace PEP HIV

(2)

- druh biologického materiálu

Riziko	Druh biologického materiálu
vysoké	krev, sperma, vaginální sekret, krvavé sekrety
potenciální	mozkomíšní mok, výpotky, plodová voda
minimální	stolice, zvratky, moč, sliny, pot

Zhodnocení indikace PEP HIV (3)

- způsob expozice a velikost inokulace

Riziko	Způsob expozice
velmi vysoké	perkutánní inokulace (zvláště hluboká, dutou jehlou, nástrojem s viditelnou kontaminací)
střední	drobné poranění (škrábnutí), kontaminace poškozené kůže, kontaminace intaktní sliznice
minimální	kontaminace intaktní kůže (<15 min.)

Zhodnocení indikace PEP HIV (4)

- Časový faktor: nejlépe do 4 hod., nejdéle do 48 (72) hod. po expozici
- Účinnost PEP: dle nepřímých důkazů snad vysoce účinná – 60-90 % *
- Nežádoucí účinky antiretrovirotik (fatální jaterní selhání po nevirapinu!)
- Přání a odhodlání dodržovat léčebný režim
- Cena léčby: 2 AR léky: cca 15 000 Kč/měsíc, 3 AR léky: cca 35 000 Kč/měsíc

* *New Engl J Med* 1997;337:1485

Zhodnocení indikace PEP HIV (5)

Neprofesionální expozice:

- Píchnutí se o injekční jehlu – pohozenou venku, zapíchnutou v čalouněné sedačce (MHD), v osobních věcech a kapse (šacování)
- Časové relace (pravděpodobná doba, která uplynula od použití jehly)
- Pravděpodobný zdroj jehly (IVDU × komunální odpad)

Poradenství

- Informace o riziku přenosu HIV a VH
- Reálný přínos PEP
- Po rozhodnutí o chemoprophylaxi - motivovat k dokončení kúry
- Dodržování pravidel bezpečnějšího sexu (alespoň 1/2 roku)
- Popis eventuální primoinfekce HIV

Úvodní vyšetření

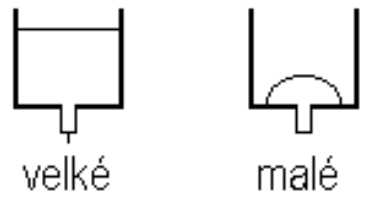
- Anti-HIV („nultá krev“)
- Markery VH
- sHCG
- KO
- JT
- event. RRR a VDRL, popř. anti-CMV

Volba režimu PEP HIV

Volba režimu po kontaminovaném poranění:

- rozšířený režim (*expanded regimen*):
  - 3 léky
- základní režim (*basic regimen*):
  - 2 léky
- Rozhodování v konkrétních situacích je obtížné a kvalifikovaně rozhodne expert přes HIV

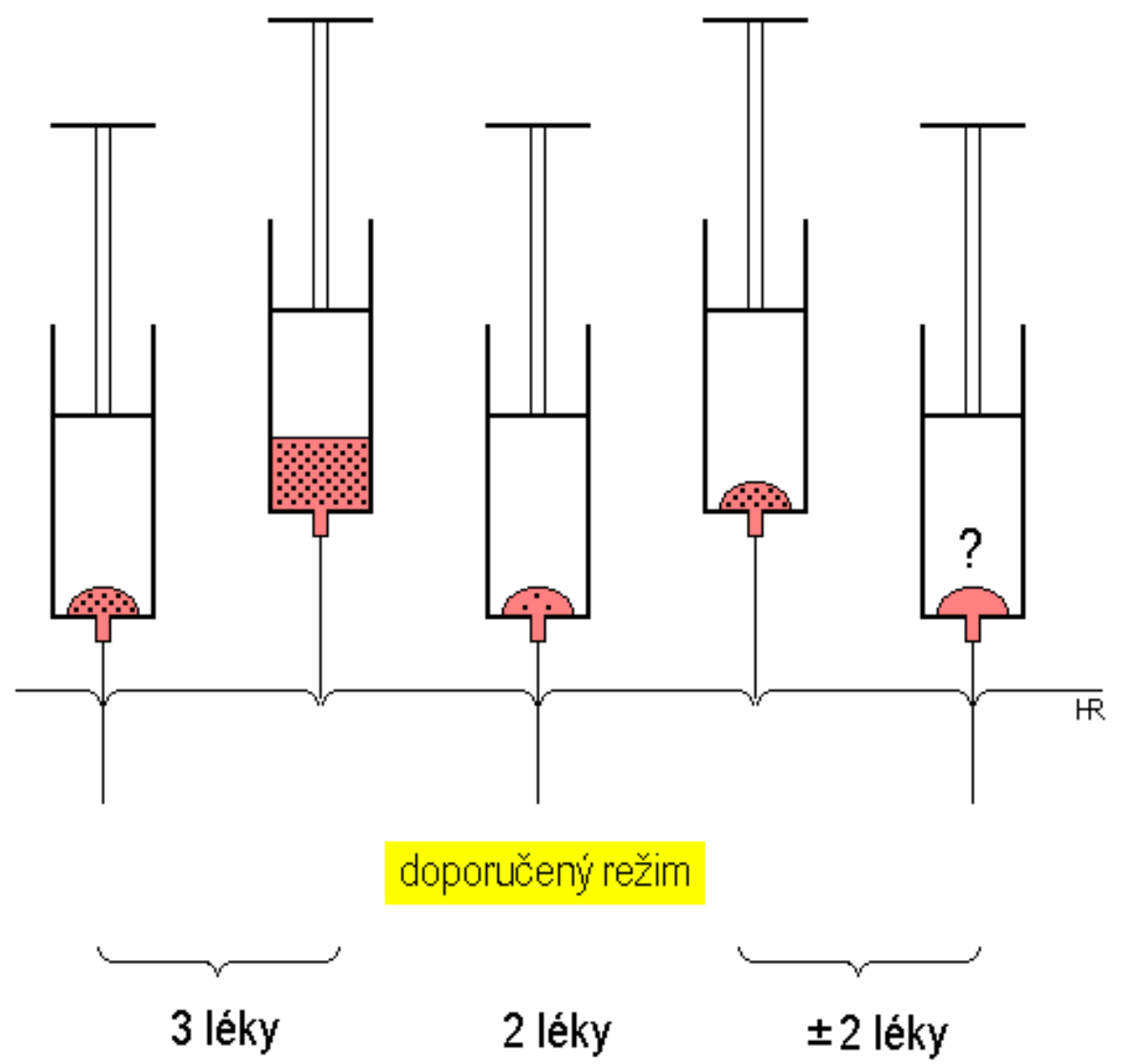
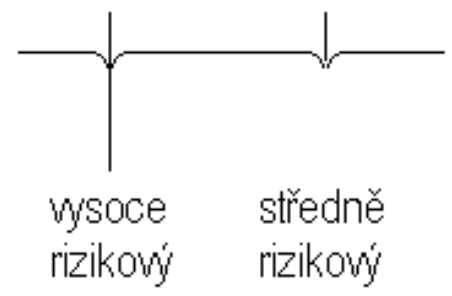
množství biologického materiálu

virová nálož HIV

způsob expozice

Výběr léků a doba léčby

Výběr léků:

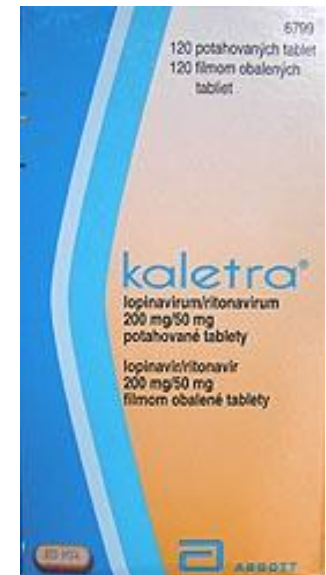
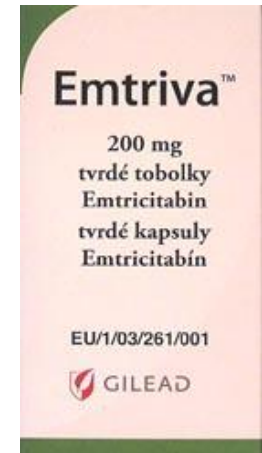
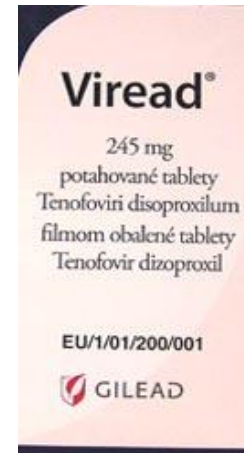
- Účinné, dobře snášené, s dlouhodobými nežádoucími účinky, jiné než zdrojová osoba

TDF + FTC ± (IP nebo NNRTI)

nebo

ZDV + 3TC ± (IP nebo NNRTI)

Doba léčby: 4 týdny

Kontrolní vyšetření

- Za (2 a) 4 týdny:
KO, urea, kreat., JT, event. G, AMS, moč
chem. (podle použité profylaxe)
- Za měsíc:
(anti-HAV)
- Po měsíci do 6 měs.:
HBsAg
- Za 6 týdnů, 3 měsíce, 6 měsíců (a 1 rok):
anti-HIV

Dokumentace

má obsahovat

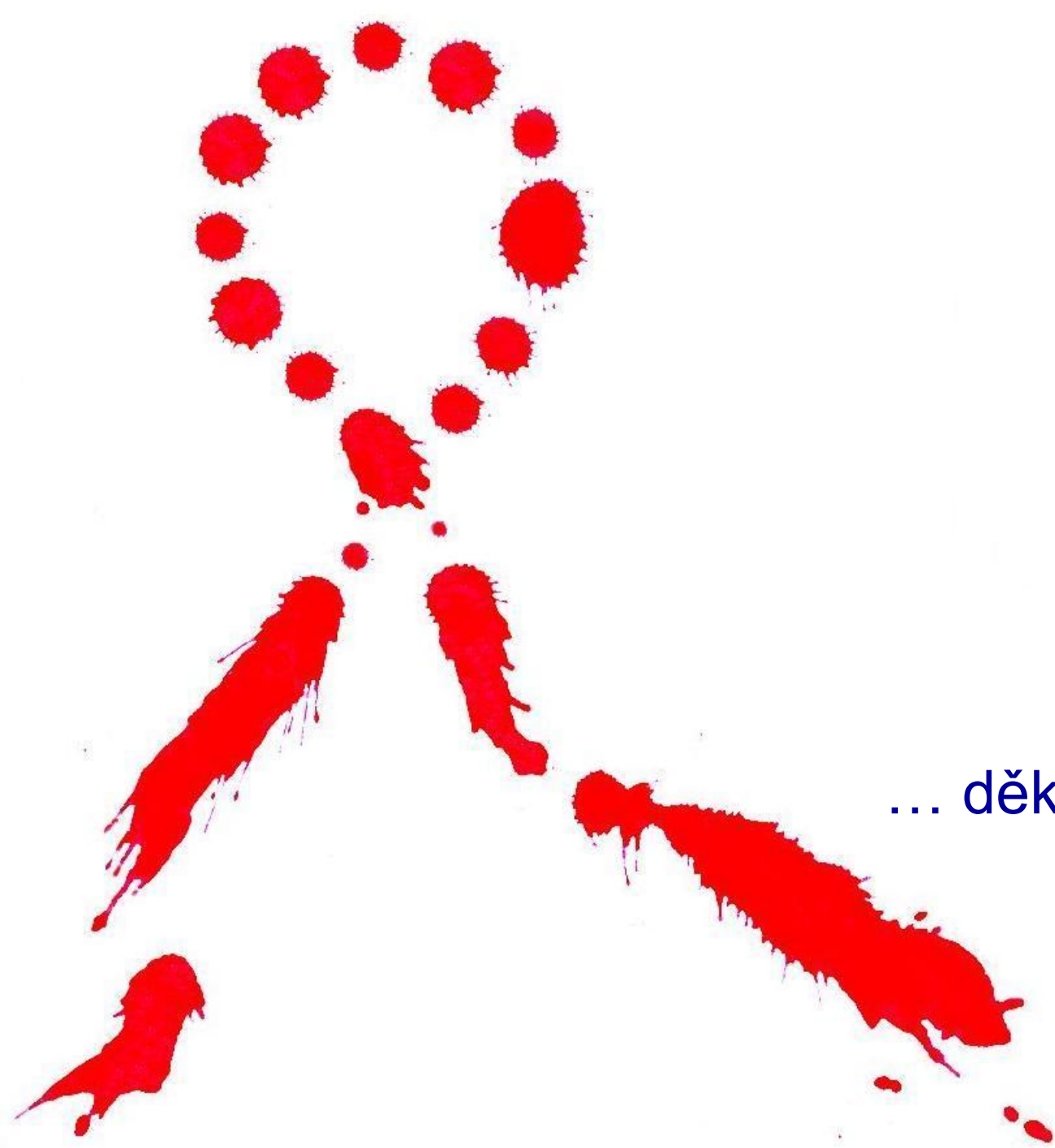
- datum a hodinu poranění a ošetření
- místo a mechanismus poranění
- činnost, při které došlo k poranění
- nástroj, kterým došlo k poranění
- druh a odhadnuté množství injikovaného nebo kontaminujícího materiálu
- porušení integrity kůže, hloubku poranění a viditelné krvácení
- způsob dekontaminace
- dostupné údaje o (možném) zdroji
- dobu zahájení a volbu profylaxe

Hlášení – AIDS centru FN Na Bulovce

Závěr

- Předpokládat, že každý pacient může být HIV+
- Zachovávat opatrnost při manipulaci s biologickým materiálem
- Používat ochranné pomůcky
- Při nehodě kontaktovat AIDS centrum a racionálně a včas indikovat postexpoziční profylaxi

... děkuji za pozornost